

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistallenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Ranta, T., Runila, M., Huttunen, R. & Tuomi, J. (2020) Irtosuhde -johtaako se mihinkään? Teoksessa Tuomi, J. (toim.) Viisaat valinnat - Hedelmällisyyden suojele. Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisuja Sarja B, Raportteja 123 ja 124, s. 117 - 123.

URL: <https://www.tamk.fi/-/julkaisu-viisaat-valinnat-hedelmallisyden-suojele>

14 Irtosuhde – johtaako se mihinkään?

Terho Ranta, Sairaanhoitaja

Maija Runila, Sairaanhoitaja

Riikka Huttunen, TtM, Lehtori, Tampereen ammattikorkeakoulu

Jouni Tuomi, FT, Yliopettaja, terveyden edistäminen, Tampereen ammattikorkeakoulu

Tiivistelmä

Irtosuhteet kuuluvat useiden nuorten ihmisten elämään. Irtosuhteista voidaan hakea pidempiaikaista parisuhdetta tai vastaavasti pelkkää läheisyyttä. Jotkut irtosuhteet rakentuvat vahvasti seksin ympärille. Artikkelissa kuvaillaan mielipiteitä ja kokemuksia irtosuhteista, ehkäisyn käytöstä ja lastensaannista. Irtosuhteisiin liittyi sekä positiivisia, että negatiivisia kokemuksia. Ehkäisyä käytettiin irtosuhteissa vaihtelevasti: Kondomin käyttö oli epäjohdonmukaista. Kaikilla tiedonantajilla oli mielipide iästä, jolloin haluaisi ensimmäisen lapsensa.

Johdanto

Satunnaiset seksisuhteet ovat yleisiä nuorten ihmisten keskuudessa Suomessa. Sukupuolten välillä on kuitenkin eroja. Haavio-Mannilan ym. (2007) tekemän tutkimuksen mukaan, miehet harrastavat satunnaisia seksisuhteita enemmän kuin naiset. Miehistä 33 % ja naisista 20 % sanoi harrastavansa satunnaisia seksisuhteita. (Haavio-Mannila ym. 2007.) Owen ja Fincham (2011) tutkimuksen mukaan naiset sekä miehet kokivat irtosuhteet pääsääntöisesti positiiviseksi kokemukseksi. Miesten kokemukset olivat kuitenkin positiivisempia kuin naisten. 24,9 % naisista koki sekä positiivisia että negatiivisia tunteita irtosuhteen jälkeen ja 26,4 % koki pelkästään positiivisia tuntemuksia. (Owen & Fincham 2011.) Yksittäisiä asioita, jotka vaikuttavat seksisuhteiden harrastamiseen ovat henkilökohtainen seksuaalinen halu ja yhdyntähalu, seksikokemusten varhaisempi hankinta sekä seksuaalinen itsetunto. (Kontula 2017.)

Irtosuhteisiin luetaan satunnaiset seksisuhteet, yhden yön suhteet ja kavereiden väliset seksisuhteet. Englanniksi termi "hook up" on yksi yleisimmistä termeistä kuvaamaan ilman sitoutumista tapahtuvaa seksuaalista kanssakäymistä. Toinen yleinen termi on "friends with benefits", joka tarkoittaa seksuaalista kanssakäymistä ystävien välillä, jotka eivät määrittele suhdettaan romanttiseksi. "One night stand" eli yhden yön kestävä seksuaalinen kanssakäyminen, jossa seksin harrastaminen tapahtuu vain yhden kerran ja yleensä tuntemattoman tai juuri tavatun ihmisen kanssa. Naiset toivoivat miehiä enemmän irtosuhteen muodostuvan romanttiseksi suhteeksi. (Claxton & van Dulmen 2013.) Irtosuhteen määritelmä kuitenkin vaihtelee eri tutkimuksien välillä. Seksuaalinen kanssakäyminen parisuhteen ulkopuolella mielletään yleisesti irtosuhteeksi. Irtosuhteet ovat yleisiä nuorilla aikuisilla länsimaissa. (Reissing & Wentland 2011.)

Seksuaalinen kanssakäyminen ilman parisuhdetta mielletään riskialttiiksi, mutta nuorten aikuisten keskuudessa se mielletään yleisesti hyväksyttäväksi ja yleensä siitä seuraa positiivisia tunnereaktiota (Collibee & Furman 2016). Nuoret aikuiset kokevat enemmän positiivisia kuin negatiivisia tunteita irtosuhteita kohtaan (de Jong, Adams & Reis 2018). Tästä huolimatta naiset tuntevat miehiä enemmän negatiivisia

tunteita irtosuhteiden jälkeen, kuten katumusta, hämmennystä, kiusallisuuden tunnetta ja pettymystä (Owen & Fincham 2011).

Artikkelissa tarkoitetaan irtosuhteella lyhyttä, ei-parisuhteeseen edennyttä suhdetta. Tähän kuuluvat kaikki eri irtosuhteiden muodot, kuten esimerkiksi yhden yön suhteet ja kavereiden väliset seksuaaliset kanssakäymiset, jossa parisuhteen kaltaista sitoutumista ei tapahdu. Artikkelissa kuvataan neljän 20–30-vuotiaan naisen kokemuksia irtosuhteista. Aineisto kerättiin teemahaastatteluina ja analysoitiin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä (Tuomi & Sarajärvi 2018) apuna käyttäen. Aineiston keruussa ja analyysissä noudatettiin hyvää tieteellistä käytäntöä (Hyvä tieteellinen ... 2012). Artikkelin perustuu Ranta ja Runila (2019) ”Irtosuhde, johtaako se mihinkään? Teemahaastattelu nuorten naisten ajatuksista irtosuhteista sekä lasten saannista.” (Opinnäytetyö, Sairaanhoidaja (AMK)) (www.theaseus.fi)

Kokemuksia irtosuhteista

Osa tiedonantajista koki irtosuhteet haastaviksi ja osa taas helpommiksi kuin esimerkiksi parisuhteessa olemisen. Eräs naisista kertoi, että irtosuhteista saadut kokemukset riippuivat paljolti siitä, millaisten ihmisten kanssa on ollut irtosuhteessa.

Erilaiset tuntemukset ja ajatukset kokemuksista jakoutuivat vahvasti hyviin ja huonoihin puoliin. Kokemukset olivat olleet parempia silloin, kun haastateltavalla oli ollut luotto suhteen toiseen osapuoleen sekä silloin, kun irtosuhteessa olo oli tuntunut varmalta ja tasapainoiselta.

”Positiivisia juttuja on ollut ne tota kun molemmat on ollu sillai hengessä mukana, eikä oo ollu mitään paineita”

”Huonoja kokemuksia, kun ei ne oo mihinkään johtanu”

”Ei mulla sillai oo mitään pahaa sanottavaa oo kyllä mistään irtosuhteista, mutta sit taas mä vähä pohdin sitä, et onha ne nyt välillä vähän turhauttavia”

Irtosuhteet olivat erään naisen mielestä tuntuneet turhauttavilta. Turhautumista oli koettu myös silloin, kun nainen on ajatellut, ettei suhde tule johtamaan mihinkään. Toinen kertoi kokevansa irtosuhteiden luovan paineita, koska halusi suhteen onnistuvan niin, että siitä muodostuisi parisuhde.

Osa tiedonantajista kertoi hakevansa irtosuhteesta uusia kokemuksia sekä läheisyyttä. Irtosuhteita kuvailtiin myös hauskaksi ajanvietteeksi. Seksin harrastaminen kuului osaksi irtosuhteita. Eräs naisista kertoi, että joskus irtosuhteen pääsyy onkin seksin harrastaminen ja tämän vuoksi pidempää suhdetta ei ole syntynyt. Yksi motiivi irtosuhteiden harrastamiselle oli se, että niistä voisi syntyä jokin pidempiaikainen parisuhde.

”Yleensä mä haen läheisyyttä ja niinkun uusia kokemuksia. En mä aina halua et ne johtaa mihinkään”

”Osa on ollu ihan siis tietoisesti sitä, että on vaan vaikka halunnu seksiä”

Syitä irtosuhteen päättymiseen löytyi monia. Eräs tiedonantajista kertoi irtosuhteen kaatuneen siihen, että molemmilla oli eriävät mielipiteet lasten hankinnasta. Yksi usein mainittu syy irtosuhteen päättymiselle oli panostuksen puute ja yhteisten mielenkiinnonkohteiden puuttuminen. Yksi naisista kertoi kokevansa elämäntyyliinsä olevan hyvin itsenäisen, ja tämän vuoksi parisuhteen muodostaminen on ollut vaikeaa. Esille tuli myös, että irtosuhteiden jälkeen suhtautuminen parisuhdetta kohtaan on ollut huonompaa.

"Monesti miehet "ghostaa" eli vain häviää kartalta, se on ollu suurin syy. Toinen syy on ollut varmaa vaa se, ettei oo kohdattu niiku tämmöset tulevaisuuden ajatukset"

"Seksi on kivaa, mutta niinku, että ei muuten sitten, vaikka oo mitään yhteisiä mielenkiinnon kohteita tai on vaikka tosi erilaiset elämäntavat ja tyyli"

"Ehkä se sit on vaa joteki siitä kuitenkin et sit se ei oo ollu "se oikea" tyyppi kuitenkaa"

Ajatuksia lasten saannista ja parisuhteesta

Monella haastateltavalla oli mielessä jokin ikä, milloin toivoi saavansa lapsia. Suurin osa naisista toivoi, että saisi ensimmäisen lapsen alle 30-vuotiaana. Monella oli myös mielessä se, millainen taloudellisen tilanteen pitäisi olla silloin, kun lapsia aletaan suunnitella. Ennen lastensaantia tulee olla vakaa taloudellinen tilanne. Tähän kuuluivat muun muassa vakaa työ sekä vakaat tulot.

"Yleisellä tasolla mä aattelen ettei ehkä oo mitään semmosta mikä olis yleispätevä milloin ihmisten pitäis hankkia lapsia"

"26v olisi semmonen ihanne ikä, niinku tulla ekaa kertaa äidiksi ja sit niinku sen puitteessa alle 30 vuotiaana olisi jo 2 lasta"

"En halua lapsia ainakaan opiskelun aikana ja sitten täytyy olla vakaat tulot"

"Haluun et mul on vakaa työ, vakaat tulot ja vakaa parisuhde"

Monella oli myös kriteereitä siitä, millainen parisuhteen tulisi olla ennen lastensaantia. Eräs tiedonantajista oli sitä mieltä, että haluaa olla naimisissa ennen lastensaantia. Kerrottiin myös, että parisuhteen on oltava vakaalla pohjalla ennen kuin lapsia aletaan hankkia. Parisuhteen aikana naiset olivat keskustelleet kumppaninsa kanssa lastensaannin ajankohdasta sekä lasten määrästä. Eräs naisista kertoi, että parisuhteessa on keskusteltu yhteisymmärryksessä lastensaantiin liittyvistä asioista. Myös tapailuvaiheessa ja irtosuhteiden aikana oli keskusteltu lastensaannista. Aiheesta oli puhuttu lähinnä yleisellä tasolla ja kartoitettu sitä, haluaako molemmat osapuolet lapsia, ja milloin olisi oikea aika lastensaannille.

"On yleisesti puhuttu lapsista ja lisääntymisestä"

"Lähinnä on kartotettu sillai tilannetta, että haluuks kumpikaan lapsia"

"Ollu semmonen tieto, et ollaaks sillai samalla tasolla sen suhteen, että mitä me halutaan lapsista"

Haastatteluissa kävi myös ilmi, miksi lastensaanti ei ole vielä ajankohtainen asia tai miksi se on siirtynyt myöhemmälle iälle. Yksi syy, miksi lasten saanti on siirtynyt, oli osittain se, ettei kumppania ole löytynyt. Lastensaanti ei sovi kaikkien nykyiseen elämäntilanteeseen kuten esimerkiksi opiskeluun. Opiskelun koettiin vievän paljon aikaa ja se olisi lapsen kanssa haastavaa. Eräs naisista kertoi, että haluaa hankkia elämäkokemuksia ennen kuin alkaa suunnitella lastensaantia.

Hedelmällisyys

Kaikilla tiedonantajilla oli jonkunlainen tieto siitä, milloin ja minkä ikäisenä hedelmällisyys alkaa laskea. Osalle tahattoman lapsettomuuden käsite oli vieras. Eräs tiedonantajista ei kokenut, että hedelmällisyyden lasku huolestuttaisi

tulevaisuudessa. Toinen kertoi taas kokevansa luovan itselleen paineita hedelmällisyyden laskusta. Yleisellä tasolla oli tiedossa, että ikä vaikuttaa hedelmällisyyteen ja näin ollen lasten saantiin. Yksi naisista arveli, että hedelmällisyyden laskuun vaikuttava ikä olisi 40.

"Eiks se oo tyylii kolmenkymppin jälkeen ku se alkaa laskee?"

"Naisen hedelmällisyys alkaa laskea hiljalleen siinä 25 vuoden kohdalla ja reippaasti 30 vuoden kohdalla"

"Jos siinä vaiheessa mun ei ole mahdollista saada lapsia niin mulle sopii paljon paremmin se et mulla ei ole ikinä lapsia kuin se et mun pitää hankkia niitä nyt"

Ehkäisyn käyttö irtosuhteissa

Aineistosta kävi ilmi, että ehkäisyn käyttö oli hyvin erilaista parisuhteen ja irtosuhteen välillä.

Parisuhteessa ehkäisyn käytön koettiin olevan molempien osapuolten vastuulla. Yksi tiedonantajista kertoi, että parisuhteessa ollessa raskauden ehkäisy on sukupuolitautilien ehkäisyä tärkeämpää. Myös toinen haastateltava oli sitä mieltä, että parisuhteessa ehkäisyä käytetään nimenomaan raskauden ehkäisyyn. Parisuhteessa ehkäisymenetelmänä nousi esiin erityisesti hormonaalinen ehkäisy. Tähän syynä oli se, että parisuhteessa seksiä harrastetaan useammin. Eräs naisista kertoi käyttäneensä hormonaalista ehkäisyä sekä irto- että parisuhteessa.

Irtosuhteiden aikana ehkäisyn käytössä oli eroja. Osassa irtosuhteita ehkäisystä ei ole huolehdittu irtosuhteiden aikana. Ehkäisyn käyttö oli myös vaihtelevaa. Eräs naisista kertoi, että on päättänyt spontaanisti tilanteen mukaan, käyttääkö ehkäisyä vai ei. Yksi naisista koki tuntevansa irtosuhteen toisen osapuolen niin hyvin, ettei tämän vuoksi kokenut tarvetta ehkäisylle.

Yksi usein esille noussut ehkäisytapana oli kondomin käyttö. Tässäkin oli kuitenkin eroja. Yksi ei käyttä kondomia irtosuhteessa, kun taas toinen kertoi, että käyttää nimenomaan kondomia sukupuolitautilien ehkäisemiseksi.

"Jos nyt iha jonkun tuntemattoman kanssa harrastan seksiä niin sit on kyllä kondomi käytössä"

"En siis käytä kondomia, vaikka pitäisi"

"Ehkäisy on siis lapsen takii, ettei sais lapsia"

Yhteenveto

Tiedonantajien tuntemukset irtosuhteista vaihtelivat paljon positiivisten ja negatiivisten tunteiden välillä. Kaikilla oli sekä positiivisia että negatiivisia tuntemuksia irtosuhteita kohtaan. Negatiiviset tuntemukset liittyivät esimerkiksi siihen, kuinka irtosuhteet olivat päättyneet. Sellaiset irtosuhteet, jotka olivat päättyneet haastateltavan mielestä huonosti, koettiin negatiiviseksi. Yksi koetuista tunteista oli turhautuminen, jota koettiin varsinkin silloin, kun irtosuhteesta ei ollut muodostunut parisuhdetta. Sellaiset suhteet, joissa haastateltava tunsu olonsa hyväksi ja varmaksi, koettiin positiiviseksi.

Aineistosta kävi ilmi, että suurimmalla osalla tiedonantajista oli mielessä jonkinlainen käsitys siitä, milloin hedelmällisyys alkaa laskea. Melkein kaikki olivat myös sitä mieltä, että haluavat lapsia tulevaisuudessa, mutta haluun saada lapsia

liittyi myös muita kuin ikään liittyviä tekijöitä, kuten vakituinen työ sekä vakaat tulot. Kaikki mainitsivat, etteivät halua opiskella silloin, kun lastensaanti tulee ajankohtaiseksi. Myös oikean kumppanin löytyminen ja parisuhde vaikuttivat lasten saantiin ja sen suunnitteluun.

Aineiston mukaan ehkäisyn käyttö oli hyvin erilaista parisuhteen ja irtosuhteen välillä: Parisuhteessa haluttiin ehkäistä raskautta, irtosuhteissa seksitauteja. Kondomin käyttö irtosuhteissa oli kuitenkin hyvin epäjohdonmukaista. Osa kertoi käyttävänsä kondomia hyvinkin johdonmukaisesti ja kertoi huolehtivansa ehkäisystä varsinkin irtosuhteiden aikana. Osa taas kertoi, ettei käytä kondomia irtosuhteessa laisinkaan tai käyttää sitä vain spontaanisti.

Yhteenvedon voidaan todeta, että tämän aineiston pohjalta irtosuhteet ja niiden merkitys ovat yksilöllinen kokemus. Kokemus ei ensi sijassa määrity sen mukaan, miksi suhteeseen on ryhdytty, vaan lopulta sen mukaan, millaisen ihmisen kanssa on ollut irtosuhteessa.

Lähteet

Collibee, C. & Furman, W. 2016. The Relationship context for sexual activity and its associations with romantic cognitions among emerging adults. *Emerging Adulthood*, 4(2), 71–81.

Claxton, S. & van Dulmen, M. 2013. Casual sexual relationships and experiences in emerging adulthood. *Emerging Adulthood*, 1(2), 138–150.

Haavio-Mannila, E., Hemminki, E., Koponen, P. & Nikula, M. 2007. Sexual health among young adults in Finland. Assessing risk and protective behaviour through a general health survey. *Scandinavian Journal of Public Health*, 35(3), 298–305.

de Jong, D., Adams, K. & Reis, H. 2018. Predicting women's emotional responses to hooking up: Do motives matter? *Journal of Social and Personal Relationships*, 35(4), 532–556.

Kontula, O. 2017. FINSEX Seksikumppaneiden määrä. Väestöliitto.

https://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/seksologinen_tutkimus/suomalaisten-seksuaalisuus-finse/

Owen, J. & Fincham, F. 2011. Young adult's emotional reactions after hooking up encounters. *Archives of Sexual Behaviour*, 40(2), 321–330.

Ranta, T. & Runila, M. 2019. Irtosuhde, johtaako se mihinkään? Teemahaastattelu nuorten naisten ajatuksista irtosuhteista sekä lasten saannista. (Opinnäytetyö) Tampereen ammattikorkeakoulu.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/265862/Ranta_Terho_Runila_Maija.pdf?sequence=5&isAllowed=y

Reissing, E. & Wentland, J. 2011. Taking casual sex not too casually: Exploring definitions of casual sexual relationships. *Canadian Journal of Human Sexuality*, 20(3), 75–91.

TENK 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyn käsitteleminen Suomessa. 2012. Tutkimuseettinen neuvottelukunta.

https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.